

2. Seminar EVU RegAut

Sigurd Meldgaard

7. februar 2009

Plan

Nondeterministiske automater

Determinisering

NFA- Λ 'er

Kleenes sætning

Kleenes sætning del 1

Kleenes sætning del 2

Frokost

Minimering

MyHill Nerode

Java projekt

Ækvivalens ml. Regulære udtryk og FA'er

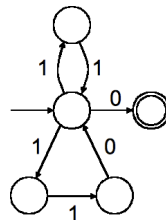
- ▶ Definition af NFA'er og deres sprog
- ▶ Delmængdekonstruktionen: $\text{NFA} \rightarrow \text{FA}$
- ▶ Definition af NFA- Λ 'er og deres sprog
- ▶ Λ -eliminering: $\text{NFA-}\Lambda \rightarrow \text{FA}$
- ▶ Kleenes sætning: $\text{regulært udtryk} \rightarrow \text{NFA-}\Lambda \rightarrow \text{NFA} \rightarrow \text{FA} \rightarrow \text{regulært udtryk}$

Nondeterministiske automater

- ▶ NFA'er: som FA'er men
- ▶ Der er ikke altid præcis én udgående transition pr. alfabetsymbol for hver tilstand
- ▶ Automaten accepterer en streng, hvis det er muligt at "gætte" en vej til accept

Eksempel

- ▶ Hvordan laver man en automat, der svarer til det regulære udtryk $(11 + 110)^*0$?
- ▶ Det er ikke trivielt med FA'er...
- ▶ En nondeterministisk automat:

Formel definition af NFA

*Everything is vague to a degree you do not realize till
you have tried to make it precise.*

Bertrand Russell

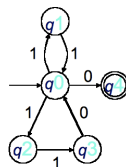
En nondeterministisk endelig automat (NFA) er et 5-tupel
($Q, \Sigma, q_0, A, \delta$) hvor

- ▶ Q er en endelig mængde af tilstande
- ▶ Σ er et alfabet
- ▶ $q_0 \in Q$ er en starttilstand
- ▶ $A \subseteq Q$ er accepttilstande
- ▶ $\delta: Q \times \Sigma \rightarrow 2^Q$ er en transitionsfunktion

Det betyder at $\delta(q, a)$ giver en *mængde* af tilstande.

Eksempel på en NFA

Her er den grafiske representation af en automat:

► Den repræsenterer 5-tuplet:

► $Q = \{q_0, q_1, q_2, q_3, q_4\}$

► $\Sigma = \{0, 1\}$

► $A = \{q_4\}$

► $\delta : Q \times \Sigma \rightarrow 2^Q$ Er funktionen i denne tabel:

	0	1
q_0	$\{q_4\}$	$\{q_1, q_2\}$
q_1	\emptyset	$\{q_0\}$
q_2	\emptyset	$\{q_3\}$
q_3	$\{q_0\}$	\emptyset
q_4	\emptyset	\emptyset

Sproget af en NFA

Givet en NFA $M = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$:

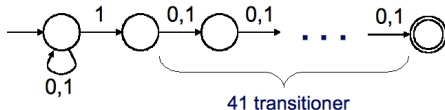
- Definér den udvidede transitionsfunktion:

$$\delta^*(q, x) = \begin{cases} \{q\} & \text{hvis } x = \Lambda \\ \bigcup_{r \in \delta^*(q, y)} \delta(r, a) & \text{hvis } x = y \cdot a \end{cases}$$

- $x \in \Sigma^*$ accepteres af en NFA M hvis og kun hvis $\delta^*(q_0, x) \cap A \neq \emptyset$
- $L(M) = \{x \mid x \text{ accepteres af } M\}$

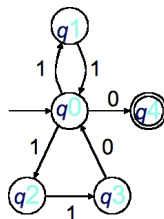
NFA'er er ofte mindre end FA'er

- ▶ $L_{42} = \{x \mid |x| \geq 42 \wedge \text{42 tegn fra højre er et 1}\}$
- ▶ Sidste seminar viste vi at det kræver mindst 2^{42} tilstande at lave en FA der genkender L_{42}
- ▶ En **NFA** der genkender L_{42} med 43 tilstande:

Quiz

Bliver strengen 110110
 accepteret af denne automat?

Ja! der findes en sti til accept:

$$q_0 \rightarrow q_2 \rightarrow q_3 \rightarrow q_0 \rightarrow q_1 \rightarrow q_0 \rightarrow q_4$$

Vi kan systematisk lede efter sådan en sti:

$$\begin{aligned} &\{q_0\} \rightarrow \{q_1, q_2\} \rightarrow \{q_0, q_3\} \rightarrow \\ &\{q_4, q_0\} \rightarrow \{q_1, q_2\} \rightarrow \{q_0, q_3\} \rightarrow \{q_4, q_0\} \end{aligned}$$

Øvelser:

Martin : opg. 4.2. (p. 156)

Drawing an NFA and using the definition of δ^*

Plan

Nondeterministiske automater

Determinisering

NFA- Λ 'er

Kleenes sætning

Kleenes sætning del 1

Kleenes sætning del 2

Frokost

Minimering

MyHill Nerode

Java projekt

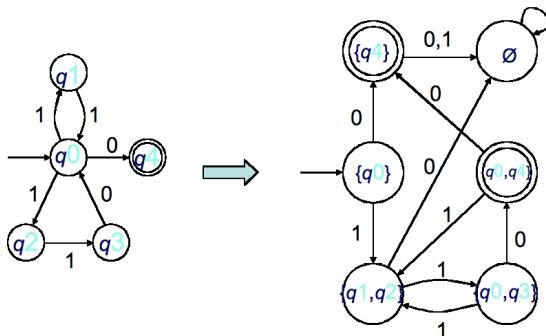
Enhver FA kan oversættes til en NFA

- ▶ Hvis man ser på den grafiske repræsentation, så er det trivielt, en FA er bare en simpel NFA.
- ▶ Formelt: givet en FA: $N = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$
- ▶ Konstruer en NFA: $M = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta')$ hvor:

$$\delta'(q, a) = \{\delta(q, a)\}$$

- ▶ Husk bevis for korrekthed! $L(M) = L(N)$ fordi... (induktion i længden af en inputstreng)

Enhver NFA kan oversættes til en FA

Dette kaldes determinisering

Delmængdekonstruktionen (determinisering)

Givet en NFA: $N = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$

Konstruer en FA: $M = (Q', \Sigma, q'_0, A', \delta')$

- ▶ $Q' = 2^Q$ (tilstandene i FA'en svarer til en mængde af tilstande i NFA'en)
- ▶ $q'_0 = \{q_0\}$
- ▶ $A' = \{q \in Q' \mid A \cap q \neq \emptyset\}$
- ▶ $\delta'(q, a) = \bigcup_{r \in q} \delta(r, a)$
- ▶ Husk bevis for korrekthed...

Bevis for korrekthed af delmængdekonstruktionen

- Husk definitionen for $L(M)$ og $L(N)$

$$L(M) = \{x \mid \delta'^*(q'_0, x) \in A'\}$$

$$L(N) = \{x \mid \delta^*(q_0, x) \cap A \neq \emptyset\}$$

- Lemma:

$$\forall x \in \Sigma^* : \delta'^*(q'_0, x) = \delta^*(q_0, x)$$

Bevis: induktion i strukturen af x ...

- $\delta'^*(q'_0, x) \in A' \stackrel{\text{lemma}}{\Leftrightarrow} \delta^*(q_0, x) \in A' \stackrel{\text{def af } A}{\Leftrightarrow} \delta^*(q_0, x) \cap A \neq \emptyset$
- D.v.s. $L(M) = L(N)$

Nøjes med opnåelige tilstande

- ▶ Delmængdekonstruktionen bruger $Q' = 2^Q$
- ▶ Som ved produktkonstruktionen: I praksis er hele tilstandsrummet sjældent nødvendigt
- ▶ Som sidste gang: Kun tilstande, der er opnåelige fra starttilstanden er relevante for sproget (Bevis dette: Opg. 3.29, p. 117)

Øvelser

Martin Opg. 4.10 (a+e) (p. 157)
Udfør selv delmængdekonstruktionen.

Plan

Nondeterministiske automater

Determinisering

NFA- Λ 'er

Kleenes sætning

Kleenes sætning del 1

Kleenes sætning del 2

Frokost

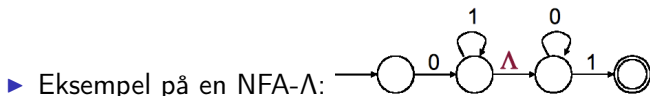
Minimering

MyHill Nerode

Java projekt

NFA'er med Λ -transitioner

- ▶ For nemt at kunne oversætte regulære udtryk til automater generaliserer vi automaterne yderligere
- ▶ En Λ -transition er en transition, der ikke læser et symbol fra input-strengen

- ▶ Automaten “bestemmer selv” om den vil følge Λ -transitionen
Eksempel: strengen 011 accepteres

Formel definition af NFA- Λ

En nondeterministisk endelig automat med Λ -transitioner (NFA- Λ) er et 5-tupel $(Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$ hvor

- ▶ Q er en endelig mængde af tilstande
- ▶ Σ er et alfabet
- ▶ $q_0 \in Q$ er en starttilstand
- ▶ $A \subseteq Q$ er accepttilstande
- ▶ $\delta : Q \times (\Sigma \cup \Lambda) \rightarrow 2^Q$ er en transitionsfunktion

Λ -lukning af en tilstandsmængde (Λ -closure)

- ▶ Hvor kan man komme til ved kun at bruge Λ -transitioner?
- ▶ Givet en mængde $S \subseteq Q$, definer Λ -lukningen $\Lambda(S)$ som den mindste mængde der opfylder flg.:
- ▶ $S \subseteq \Lambda(S)$
- ▶ $\forall q \in \Lambda(S) : \delta(q, \Lambda) \in \Lambda(S)$

Sproget for en NFA- Λ

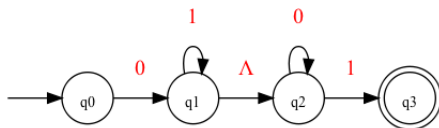
- ▶ Givet en NFA- Λ $M = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$, definer den udvidede transitionsfunktion $\delta^* : Q \times \Sigma^* \rightarrow 2^Q$ ved

$$\delta^*(q, x) = \begin{cases} \Lambda(q) & \text{hvis } x = \Lambda \\ \Lambda(\bigcup_{r \in \delta^*(q, y)} \delta(r, a)) & \text{hvis } x = y \cdot a \end{cases}$$

Quiz

- ▶ Hvad er $\delta^*(q_0, 01)$ for denne NFA- Λ ?

- ▶ $\delta^*(q_0, \Lambda) = \Lambda(q_0) = \{q_0\}$
- ▶ $\delta^*(q_0, \Lambda \cdot 0) = \Lambda(\bigcup_{r \in \delta^*(q_0, \Lambda)} \delta(r, 0)) = \{q_1, q_2\}$
- ▶ $\delta^*(q_0, \Lambda \cdot 0 \cdot 1) = \Lambda(\bigcup_{r \in \delta^*(q_0, \Lambda \cdot 0)} \delta(r, 1)) = \Lambda(\{q_1, q_2\} \cup \{q_3\}) = \{q_1, q_2, q_3\}$
- ▶ - d.v.s. strengen 01 bliver accepteret af automaten.

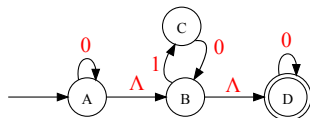
Enhver NFA kan oversættes til en NFA- Λ

- ▶ Med den grafiske repræsentation er det trivielt
- ▶ Med de formelle definitioner:
Givet en NFA $M = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta_M)$,
definer en NFA- Λ $N = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta_N)$ hvor
 $\delta_N(q, a) = \delta_M(q, a)$ for alle $q \in Q$ og $a \in \Sigma$ $\delta_N(q, \Lambda) =$ for
alle $q \in Q$
Bevis for at $L(N) = L(M)$: induktion...

Enhver NFA- Λ kan oversættes til en NFA (Λ -eliminering)

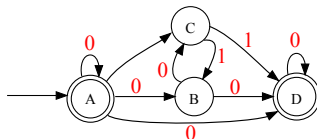
- ▶ Givet en NFA- Λ $M = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$,
- ▶ definer en NFA $M_1 = (Q, \Sigma, q_0, A_1, \delta_1)$ ved
- ▶ $\delta_1(q, a) = \delta^*(q, a)$
- ▶ $A_1 = \begin{cases} A \cup \{q_0\} & \text{hvis } \Lambda(\{q_0\}) \cap A \neq \emptyset \\ A & \text{ellers} \end{cases}$
- ▶ Der gælder nu: $L(M_1) = L(M)$

Eksempel

- NFA- Λ :
- Find $\delta^*(q, a)$ for alle $q \in Q$ og $a \in \Sigma$
- Se om $\Lambda(\{q_0\}) \cap A \neq \emptyset$

q	$\delta(q, \Lambda)$	$\delta(q, 0)$	$\delta(q, 1)$	$\delta^*(q, 0)$	$\delta^*(q, 1)$
A	$\{B\}$	$\{A\}$	$\{\}$	$\{A, B, C, D\}$	$\{\}$
B	$\{D\}$	$\{C\}$	$\{\}$	$\{C, D\}$	$\{\}$
C	$\{\}$	$\{\}$	$\{B\}$	$\{\}$	$\{B, D\}$
D	$\{\}$	$\{D\}$	$\{\}$	$\{D\}$	$\{\}$

Bevis for korrekthed af Λ -eliminering

- ▶ Vi skal vise: $\forall x \in \Sigma^* : x \in L(M1) \Leftrightarrow x \in L(M)$
 $x = \Lambda$: brug definition af A_1 og Λ -lukning...
- ▶ $x \neq \Lambda$: Lemma: $\forall x \in \Sigma^*, x \neq \Lambda : \delta * (q_0, x) = \delta_1 * (q_0, x)$
...
- ▶ – se bogen Th. 4.2 p. 141.

Øvelser

Martin Opg. 4.13 (p.159) Kør strenge på en NFA- Λ

Martin Opg. 4.28 (e) Brug algoritmen til Λ -eliminering

Plan

Nondeterministiske automater

Determinisering

NFA- Λ 'er

Kleenes sætning

Kleenes sætning del 1

Kleenes sætning del 2

Frokost

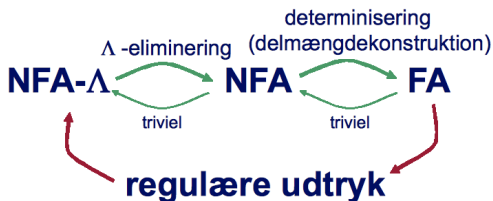
Minimering

MyHill Nerode

Java projekt

Status

- ▶ Vi har defineret 4 formalismer regulære udtryk FA, NFA, NFA- Λ
- ▶ og er ved konstruktivt at bevise ækvivalens i udtrykskraft

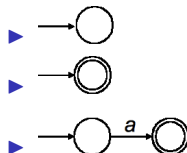
Ethvert regulært udtryk kan oversættes til en NFA- Λ

(Kleenes sætning, del 1)

- ▶ Bevis: Induktion i strukturen af det regulære udtryk r .
- ▶ Vis konstruktivt for hvert tilfælde hvordan man kan lave den korrekte NFA- Λ

Basis

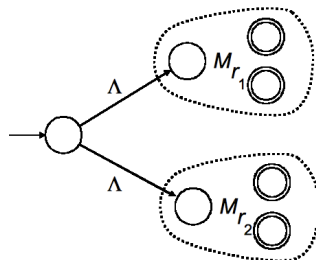
- ▶ $r = \emptyset$
- ▶ $r = \Lambda$
- ▶ $r = a$, hvor $a \in \Sigma$

Induktionsskridt

- ▶ For alle deludtryk s af r kan vi udnytte induktionshypotesen.
- ▶ der eksisterer en NFA- Λ M_s hvor $L(M_s) = L(s)$

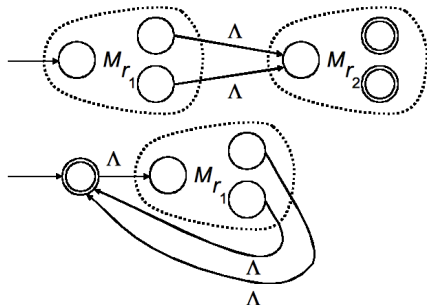
$$r = r_1 + r_2$$

Induktionsskridt (part 2)

$$r = r_1 \cdot r_2$$

$$r = r_1^*$$

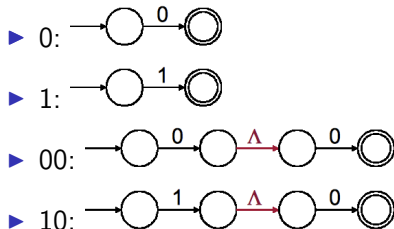

Formel beskrivelse og bevis for korrekthed

Se beviset i bogen: p. 146

Eksempel

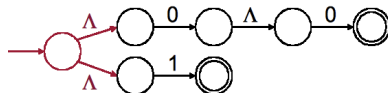
Konstruer en NFA- Λ for det regulære udtryk $(00 + 1)^*(10)^*$

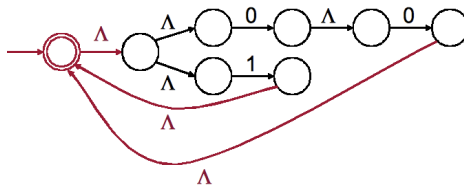
Eksempel fortsat

Konstruer en NFA- Λ for det regulerbare udtryk $(00 + 1)^*(10)^*$

► $00 + 1$:

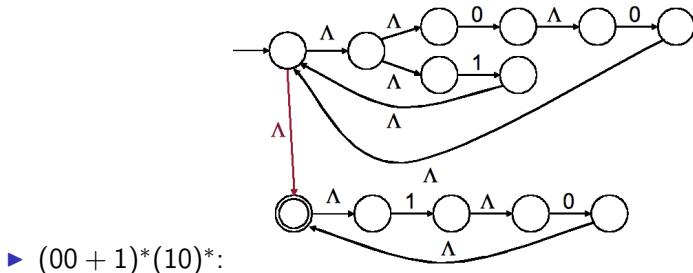
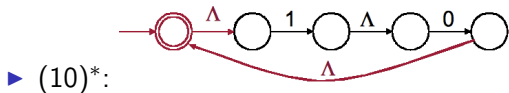

► $(00 + 1)^*$:

Eksempel fortsat

Konstruer en NFA- Λ for det regulære udtryk $(00 + 1)^*(10)^*$

Øvelser

Martin Opg. 4.35 (a) (p. 163)

Udfør algoritmen for konstruktion af NFA- Λ fra regulært udtryk.

Enhver FA kan oversættes til et regulært udtryk

Kleene's sætning del 2.

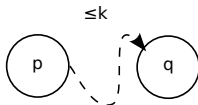
Vi laver bevis med induktion naturligtvis, men induktion i hvad?

Fra FA til regulært udtryk

- ▶ For en FA $M = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$ er $L(M)$ defineret som $L(M) = \{x \in \Sigma^* \mid \delta^*(q_0, x) \in A\}$
- ▶ Da A er endelig kan $L(M)$ udtrykkes som en endelig forening af sprog på form $L(p, q) = \{x \in \Sigma^* \mid \delta^*(p, x) = q\}$
- ▶ Vi vil vise at hvert af disse sprog kan oversættes til et regulært udtryk, $r(p, q)$, og derefter kombinere disse med “+”

Induktion i antal tilstande

- ▶ Antag tilstandene i M er nummereret $1, \dots, |Q|$
- ▶ Definer $L(p, q, k)$ hvor $p, q \in Q$ og $k \in \{1..|Q|\}$ som mængden af strenge, der fører fra p til q og kun går gennem tilstande med nummer $\leq k$ (fraregnet endepunkterne)

- ▶ dvs. $L(p, q) = L(p, q, |Q|)$
- ▶ Vi vil vise ved induktion i k at $L(p, q, k)$ svarer til et regulært udtryk, $r(p, q, k)$
- ▶ dvs. vælg $r(p, q) = r(p, q, |Q|)$

Basis

$k = 0$

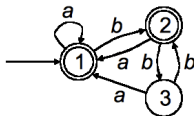
- ▶ $L(p, q, 0)$ er mængden af strenge, der fører fra p til q uden at gå gennem nogen tilstande (fraregnet endepunkterne)
- ▶ hvis $p \neq q$: $L(p, q, 0) = \{a \in \Sigma \mid \delta(p, a) = q\}$
- ▶ hvis $p = q$: $L(p, q, 0) = \{a \in \Sigma \mid \delta(p, a) = p\} \cup \{\Lambda\}$
- ▶ dvs. vi kan altid finde et regulært udtryk $r(p, q, 0)$ for $L(p, q, 0)$

Induktionsskridt

$k + 1$

- ▶ $L(p, q, k + 1)$ er mængden af strenge, der fører fra p til q og kun går gennem tilstande med nummer $\leq k + 1$
- ▶ To tilfælde:
 - ▶ Strenge der ikke går gennem tilstand $k + 1$: $L(p, q, k)$
 - ▶ Strenge der går gennem tilstand $k + 1$:
 $L(p, k + 1, k)L(k + 1, k + 1, k)^*L(k + 1, q, k)$
- ▶ dvs. $L(p, q, k + 1) =$
 $L(p, q, k) \cup L(p, k + 1, k)L(k + 1, k + 1, k)^*L(k + 1, q, k)$
- ▶ som vha. induktionshypotesen svarer til et regulært udtryk
 $r(p, q, k + 1) =$
 $r(p, q, k) + r(p, k + 1, k)r(k + 1, k + 1, k)^*r(k + 1, q, k)$

Eksempel

Oversæt denne FA til et regulært udtryk

- ▶ $r = r(1, 1, 3) + r(1, 2, 3)$
- ▶ $r(1, 1, 3) = r(1, 1, 2) + r(1, 3, 2)r(3, 3, 2)^*r(3, 1, 2)$
- ▶ $r(1, 1, 2) = r(1, 1, 1) + r(1, 2, 1)r(2, 2, 1)^*r(2, 1, 1)$
- ▶ $r(1, 1, 1) = r(1, 1, 0) + r(1, 1, 0)r(1, 1, 0)^*r(1, 1, 0)$
- ▶ $r(1, 1, 0) = a + \Lambda$
- ▶ Heldigvis kan vi sætte en computer til det!

Øvelser

Martin Opg. 4.38(b) (p. 164)
Brug algoritmen fra Kleenes sætning del 2.

Plan

Nondeterministiske automater

Determinisering

NFA- Λ 'er

Kleenes sætning

Kleenes sætning del 1

Kleenes sætning del 2

Frokost

Minimering

MyHill Nerode

Java projekt

Nondeterministiske automater
Determinisering
NFA- Λ 'er
Kleenes sætning
Frokost
Minimering
Java projekt

Resume

- ▶ Regulære udtryk, FA'er, NFA'er og NFA- Λ 'er svarer alle til klassen af regulære sprog
- ▶ Algoritmer fra de konstruktive beviser:
- ▶ determinisering (delmængdekonstruktionen)
- ▶ Λ -eliminering
- ▶ regulært udtryk \rightarrow NFA- Λ
- ▶ FA \rightarrow regulære udtryk (primært et teoretisk resultat)

Plan

Nondeterministiske automater

Determinisering

NFA- Λ 'er

Kleenes sætning

Kleenes sætning del 1

Kleenes sætning del 2

Frokost

Minimering

MyHill Nerode

Java projekt

Karakteristik af de regulære sprog

Et sprog er regulært hvis (hvis og kun hvis)

- ▶ L beskrives af et regulært udtryk
- ▶ L genkendes af en FA/NFA/NFA- Λ
- ▶ Der ikke findes uendeligt mange strenge der er parvist skelnelige mht. L

Skernelighed (fra 1. seminar)

- ▶ x og y er skernelige mht. L hvis
$$\exists z \in \Sigma^* : (xz \in L \wedge yz \notin L) \vee (xz \notin L \wedge yz \in L)$$
- ▶ Hvis to skernelige strenge mht. L køres på en FA, der accepterer L , vil de ende i forskellige tilstande
- ▶ Intuition bag FA-minimering:
- ▶ hvis to strenge er **uskernelige** mht. FA'ens sprog, er der ingen grund til at den skelner mellem dem!

Uskelnelighedsrelationen I_L

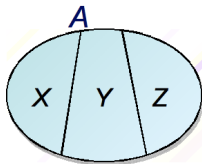
- Definition: Givet et sprog $L \subseteq \Sigma^*$, definer relationen I_L over Σ^* ved: $xI_Ly \Leftrightarrow x$ og y er uskelnelige mht. L

Relationer

- ▶ En (binær) relation R over en mængde A er en delmængde af $A \times A$
- ▶ Eksempler: \leq er en relation over mængden af reelle tal I_L er en relation over Σ^*
- ▶ Notation: $xRy \Leftrightarrow (x, y) \in R$

Ækvivalensrelationer

- ▶ R er en ækvivalensrelation hvis den er
- ▶ reflektiv ($\forall x : xRx$)
- ▶ symmetrisk ($\forall x, y : xRy \Rightarrow yRx$)
- ▶ transitiv ($\forall x, y, z : xRy \wedge yRz \Rightarrow xRz$)
- ▶ En ækvivalensrelation over A definerer en partitionering af A

- ▶ Notation: $[x] = \{y | xRy\}$ kaldes ækvivalensklassen for x mht. R

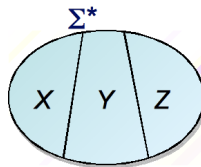
Egenskaber ved I_L

- ▶ I_L er
- ▶ refleksiv ($\forall x : x I_L x$)
- ▶ symmetrisk ($\forall x, y : x I_L y \Rightarrow y I_L x$)
- ▶ transitiv ($\forall x, y, z : x I_L y \wedge y I_L z \Rightarrow x I_L z$)
- ▶ dvs. I_L er en ækvivalensrelation
- ▶ I_L partitionerer Σ^*
- ▶ $[x]$ er mængden af strenge, der er uskelnelige fra x mht. L

Quiz

$$L = \{0, 1\}^* \{10\}$$

Beskriv ækvivalensklasserne for I_L

- ▶ Hint: der er 3 ækvivalensklasser...
- ▶ Hint: find en streng, der er skelnelig fra Λ ...
- ▶ Hint: find en streng, der er skelnelig fra både Λ og 1...

$$X : \{\Lambda, 0\} \cup \{0, 1\}^* \{00\} = [\Lambda]$$

$$Y : \{0, 1\}^* \{1\} = [1]$$

$$Z : \{0, 1\}^* \{10\} = [10]$$

MyHill-Nerode-sætningen

- ▶ L er regulært $\Leftrightarrow I_L$ har endeligt mange ækvivalensklasser
- ▶ " \Rightarrow ": (1. seminar) hvis I_L har uendeligt mange ækvivalensklasser, så er L ikke regulært
- ▶ " \Leftarrow ": Bevis følger...

Konstruktion af en FA fra I_L

- ▶ Givet et sprog $L \subseteq \Sigma^*$, antag I_L har endeligt mange ækvivalensklasser.
- ▶ Vi kan definere en FA, hvor tilstandene er ækvivalensklasserne af I_L

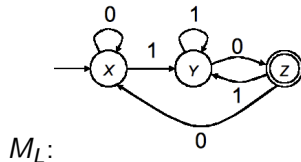
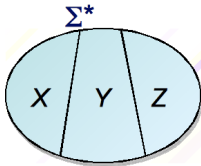
Eksempel

- Ækvivalensklasserne for I_L når $L = \{0, 1\}^* \{10\}$:

$$X : \{\Lambda, 0\} \cup \{0, 1\}^* \{00\} = [\Lambda]$$

$$Y : \{0, 1\}^* \{1\} = [1]$$

$$Z : \{0, 1\}^* \{10\} = [10]$$

Konstruktion af en FA fra I_L

- ▶ Definer en FA: $M_L = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$ hvor
- ▶ $Q = Q_L$ hvor Q_L er ækvivalensklasserne af I_L
- ▶ $q_0 = [\Lambda]$
- ▶ $A = \{q \in Q \mid q \cap L \neq \emptyset\}$
- ▶ $\delta(q, a) = p$ hvis $q = [x]$ og $p = [xa]$ for en streng x (δ er veldefineret idet $xI_Ly \Rightarrow xaI_Lya$)
- ▶ Påstand: $L(M_L) = L$

Quiz

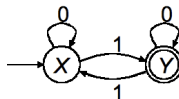
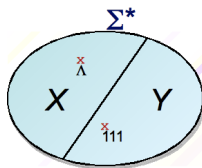
- Antag ækvivalensklasserne for I_L er

$$X = \{x \in \{0,1\}^* \mid \text{antal 1'er i } x \text{ er lige} \}$$

$$Y = \{x \in \{0,1\}^* \mid \text{antal 1'er i } x \text{ er ulige} \}$$

og $111 \in L$

Lav en FA, der accepterer L

Bevis for korrekthed af konstruktionen

- ▶ Påstand: $L(ML) = L$
- ▶ Lemma: $\forall x, y \in \Sigma^* : \delta^*([x], y) = [xy]$
- ▶ Bevis: induktion i strukturen af y ...
- ▶ $\delta^*(q_0, x) = \delta^*([\Lambda], x) = [x]$ (følger af lemmaet og def. af q_0)
- ▶ $x \in L(M_L) \Leftrightarrow \delta^*(q_0, x) \in A \Leftrightarrow [x] \in A \Leftrightarrow [x] \cap L \neq \emptyset$
- ▶ $x \in L \Rightarrow [x] \cap L \neq \emptyset$ (da $x \in [x]$)
- ▶ $[x] \cap L \neq \emptyset \Rightarrow x \in L$ (bruger def. af I_L)
- ▶ dvs. $x \in L(M_L) \Leftrightarrow x \in L$

Øvelser

Martin Opg. 5.2 (p. 191) Find selv ækvivalensklasser

Martin Opg. 5.7 Konstruer en FA ud fra en beskrivelse af I_L

Minimering af automater

Man kan i visse tilfælde opnå en mindre FA ved at "slå tilstande sammen"... Kan vi gøre det systematisk? Vil den resulterende FA blive minimal?

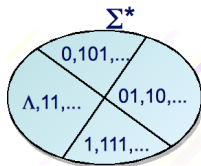
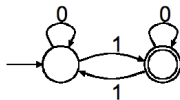
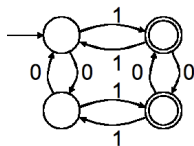
En algoritme til FA-minimering

Fra MyHill-Nerode-sætningen kan vi udlede en algoritme, der givet en vilkårlig FA $M = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$, finder en minimal FA M_1 hvor $L(M_1) = L(M)$

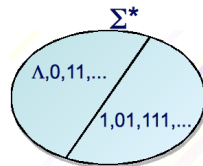
To partitioneringer af Σ^*

- ▶ 1: Ækvivalensklasserne af I_L (svarer til tilstandene i den minimale FA M_L)
- ▶ 2: En opdeling af alle $x \in \Sigma^*$ efter værdien af $\delta^*(q_0, x)$ (svarer til tilstandene i den givne FA M)
- ▶ Kan vi konstruere 1 ud fra 2?
- ▶ Definer for alle $q \in Q$: $L_q = \{x \in \Sigma^* \mid \delta^*(q_0, x) = q\}$

Eksempel

#2

#1

Fjern uopnåelige tilstande

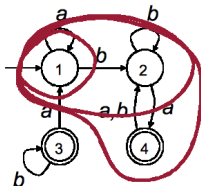
- ▶ Ækvivalensklasserne af I_L indeholder alle mindst 1 streng
- ▶ Det er muligt at $L_q = \emptyset$ for en eller flere $q \in Q$ (hvis q er uopnåelig fra q_0)
- ▶ Der findes en algoritme, der kan fjerne uopnåelige tilstande fra en FA uden at ændre sproget
- ▶ Vi kan derfor antage at $L_q \neq \emptyset$ for alle $q \in Q$

Opnåelige tilstande

- ▶ Givet en FA $M = (Q, \Sigma, q_0, A, \delta)$
- ▶ Lad R være den mindste mængde, der opfylder:
- ▶ $q_0 \in R$
- ▶ $\forall q \in R, a \in \Sigma : \delta(q, a) \in R$
- ▶ R er mængden af opnåelige tilstande i M
- ▶ (minder om def. af Λ – lukning)

Fixpunktsalgoritme

- ▶ R kan findes med en fixpunktsalgoritme:

- ▶ $1 \in R$
- ▶ $\delta(1, b) = 2 \in R$
- ▶ $\delta(2, a) = 4 \in R$
- ▶ fixpunkt er nu nået
dvs. de opnåelige tilstande er $R = \{1, 2, 4\}$

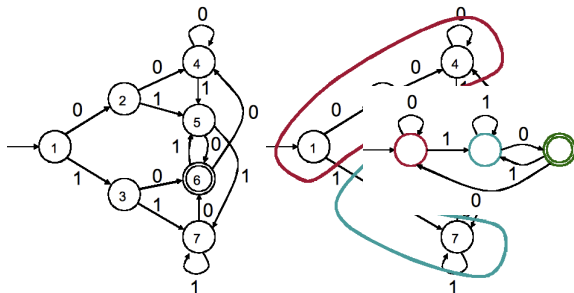
Forholdet mellem partition 1 og 2

- ▶ Fra seminar 1: $\delta^*(q_0, x) = \delta^*(q_0, y) \Rightarrow x I_L y$
- ▶ Dvs. enhver L_q -mængde er helt indeholdt i én I_L -ækvivalensklasse
- ▶ Enhver ækvivalensklasse af I_L er derfor foreningen af en eller flere af L_q -mængderne
- ▶ Da $L_q \neq \emptyset$ er hver af disse foreninger unik
- ▶ Definition: $p \equiv q \Leftrightarrow L_p$ og L_q er delmængder af samme I_L -ækvivalensklasse
- ▶ Dvs. hvis $p \equiv q$, så svarer p og q til samme tilstand i den minimale automat!

Konstruktion af \equiv (minimeringsalgoritmen)

- ▶ Lad S være den mindste mængde, der opfylder:
- ▶ a) $(p \in A \wedge q \notin A) \vee (p \notin A \wedge q \in A) \Rightarrow (p, q) \in S$
- ▶ b) $(\exists a \in \Sigma : (\delta(p, a), \delta(q, a)) \in S) \Rightarrow (p, q) \in S$
- ▶ Påstand: $p \equiv q$ hvis og kun hvis $(p, q) \in S$
 S kan beregnes med en fixpunktsalgoritme (i stil med opnåelige tilstande og Λ -lukning tidligere...)

Eksempel

2						
3	X	X				
4			X			
5	X	X	X	X	X	
6	X	X	X	X		X
7	X	X	X	X		X
	1	2	3	4	5	6

- Find alle par af tilstande
- Fjern uopnåelige tilstande (ingen i denne FA)
- Marker alle par som med/ikke med i A
- Find \equiv ved at udfylde en tabel for S (fixpunktsberegning)
- Kombiner tilstande, der svarer til umærkede par

Bevis for korrekthed af minimeringsalgoritmen

- ▶ Antag $p, q \in Q, x \in L_p, y \in L_q$
(dvs. $\delta^*(q_0, x) = p$ og $\delta^*(q_0, y) = q$)
- ▶ Lemma: Følgende udsagn er ækvivalente:

$$p \equiv q$$

$$x|_L y$$

$$\forall z \in \Sigma^* : \delta^*(p, z) \in A \Leftrightarrow \delta^*(q, z) \in A$$

Bevis for korrekthed, fortsat

- ▶ Påstand: $p \equiv q$ hvis og kun hvis $(p, q) \in S$
- ▶ Iflg. lemmaet:
$$p \not\equiv q \Leftrightarrow (\exists z \in \Sigma^* : (\delta^*(p, z) \in A \wedge \delta^*(q, z) \notin A) \vee (\delta^*(p, z) \notin A \wedge \delta^*(q, z) \in A))$$
- ▶ $p \not\equiv q \Rightarrow (p, q) \in S$ (brug lemmaet, lav induktion i z)
- ▶ $(p, q) \in S \Rightarrow p \not\equiv q$ (brug lemmaet, lav induktion i S)

Øvelse

Martin 5.16 ($a+e$) (p.192)

Plan

Nondeterministiske automater

Determinisering

NFA- Λ 'er

Kleenes sætning

Kleenes sætning del 1

Kleenes sætning del 2

Frokost

Minimering

Myhill Nerode

Java projekt

Regaut pakken

- ▶ Udleverede programdele:
- ▶ `NFA.java` og `NFALambda.java`: repræsentation af NFA'er og NFA- Λ 'er
- ▶ `RegExp.java`: repræsentation af regulære udtryk
- ▶ parser for regulære udtryk
- ▶ de trivielle oversættelser: $FA \rightarrow NFA$, $NFA \rightarrow NFA - \Lambda$

NFA.java

- ▶ Repræsentation som FA.java, med én undtagelse:
- ▶ transitions er en funktion fra StateSymbolPair til en **mængde** af State objekter

NFALambda.java

- ▶ Repræsentation som NFA.java, med én undtagelse:
- ▶ Λ repræsenteres som `\uFFFF` (= `NFALambda.LAMBDA`)

RegExp.java

- ▶ `RegExp(String, Alphabet)` – parser et regulært udtryk
- ▶ `toString()` – til udskrift af et parsed regulært udtryk
- ▶ `toNFALambda()` – konstruktionen fra Kleene's sætning del 1
- ▶ `simplify()` – simplificerer et parsed regulært udtryk, nyttig efter `FA.toRegExp()` (Kleene's sætning del 2)

Minimering i dRegAut java-pakken

- ▶ "pseudo-kode":
uformel mellemtning mellem de matematiske definitioner og
Java-koden

FA.minimize()

```
FA minimize() {  
    phase 1: Remove unreachable states  
    phase 2a: Divide into accept/reject states  
    phase 2b: Iteration  
    phase 3: Build and return resulting minimal automaton n  
}
```

FA.findReachableStates(), version 1

```
Set findReachableStates() {  
     $R = \{q_0\}$   
    done = false  
    while not done do  
        done = true  
        for each  $q \in R$  do  
            for each  $a \in \Sigma$  do  
                 $p = \delta(q, a)$   
                if  $p \notin R$  then  
                    add  $p$  to  $R$   
                    done = false  
    return  $R$   
}
```

FA.findReachableStates(), version 2

Vi kan holde øje med hvilke tilstande der ikke er “færdigbesøgt” for at undgå at besøge hver tilstand flere gange

```
Set findReachableStates() {  
     $R = \{\}$   
     $pending = \{q_0\}$   
    while  $pending \neq \emptyset$  do  
        pick and remove an element  $q$  from  $pending$   
        add  $q$  to  $R$   
        for each  $c \in \Sigma$  do  
             $p = \delta(q, c)$   
            if  $p \notin R$  then add  $p$  to  $pending$   
    return  $R$   
}
```


FA.minimize phase 2a

define some ordering on the states Q

declare marks: a set of pairs (p, q) where $p, q \in Q$ and $p < q$

$marks = \emptyset$

for each pair $p, q \in Q$ where $p < q$ do

if not $(p \in A \Leftrightarrow q \in A)$ then add (p, q) to marks

Mange muligheder for Java-representation af marks...

FA.minimize() phase 2b

```
done = false
while not done do
  done = true
  for each pair  $p, q \in Q$  where  $p < q$  do
    if  $(p, q) \notin \text{marks}$  then
      for each  $a \in \Sigma$  do
         $r = \delta(p, a)$ 
         $s = \delta(q, a)$ 
        if  $r > s$  then swap  $r$  and  $s$ 
        if  $(r, s) \in \text{marks}$  then
          add  $(p, q)$  to marks
        done = false
```

Kunne gøres smartere med en pending worklist.

FA.minimize(), phase 3

FA n = new FA with same alphabet as f but with no states or transitions yet

initialize empty maps $old2new: f.Q \rightarrow n.Q$ and $new2old: n.Q \rightarrow f.Q$

for each $r \in f.Q$ in order do

if $(s, r) \in marks$ for every $s < r$ then

add a new state p to $n.Q$

add $old2new(r) = p$ and $new2old(p) = r$

if $r \in f.A$ then add p to $n.A$

else

add $old2new(r) = old2new(s)$

if $r = f.q_0$ then set $n.q_0 = old2new(r)$

for each state $p \in n$ do

Eksempel

```
Alphabet a = new Alphabet('0', '1');  
RegExp r = new RegExp("0+(1*+01*+10*+001*01)*0*", a);
```

```
NFALambda n1 = r.toNFALambda();  
NFA n2 = n1.removeLambdas();  
FA n3 = n2.determinize();
```

```
System.out.println("Før: " + n3.getNumberOfStates());  
FA n4 = n3.minimize();  
System.out.println("Efter: " + n4.getNumberOfStates());
```

Før: 13

Efter: 1

Resume

- ▶ MyHill-Nerode-sætningen:
- ▶ endnu en karakteristik af de regulære sprog
- ▶ en algoritme til FA minimering
- ▶ en algoritme til at fjerne uopnåelige tilstande i en FA